KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

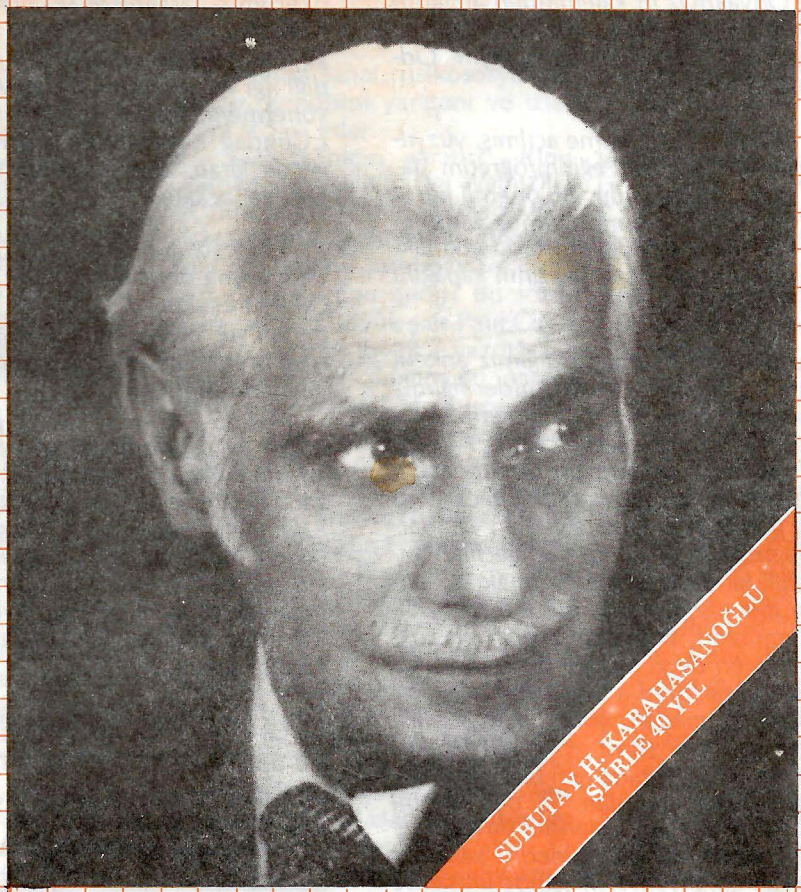

SUBUTAY H. KARAHASANOĞLU
ŞİİRLE 40 YIL

BU SAYIDA: • Hasip PEKTAŞ • Gülnaz Teymur Gezgin • A.Nevzad Odyakmaz • T.S.Eliot (Halit Çakır) • Adil Salih • Saldıran Özmen • Ali Mustafa • Subutay Hikmet • Kudret Emiroğlu • M.Özer Ciravoğlu • Abdülkadir Paksoy • Melahat Aydın • Ömer Kayaoğlu • Nevzad Sudi • Nuran Hariri • Zekeriya Saka • Bülent Güldal • Şükrü Bilgiç • Döndü Açıkgöz • Nurullah Can • Ahmet Özer

YIL:2 • SAYI:13 • NİSAN 1987 • 300 TL.

KIYI'dan

● *3 Nisan 1985, KIYI adıyla özdeşleşen bir ad'ın, sevgili Ahmet Selim TEYMUR'un aramızdan ayrıldığı gündür. İki yıldır onsuzuz; ancak çok sevdiği KIYI'sını yaşatmakla, onun sanat-kültür alanında yapmak istediklerini az da olsa gerçekleştirmekle bıraktığı boşluğu doldurmaya çalışıyoruz. Ölümünün 1. yıldönümünde ona bir saygı ifadesi olarak, KIYI'nın yeniden yayımını başlatmıştık. İkinci yılda ise, onun üniversite yıllarına tanık olmuş değerli hukuk adamı, şair ve yazar A. Nevzad Odyakmaz'ın kaleminden anılarını tazelerken, ilk kez bir manzumesini yayımlıyoruz. Dergimiz için gösterdiği özveriden dolayı, sayın Odyakmaz'a şükranlarımızı sunarız.*

● *Trabzon Lisesi, 1887 yılında öğretime açılmış, yüzyıllık bir eğitim kuruluşu. 1987 yılı, eğitim/öğretim alanında 100. yılını doldurduğu yıldır. Bu önemli kuruluşumuzun 100. yılı, içinde bulunduğumuz yılda çeşitli etkinliklerle kutlanacaktır. Bizler de bu etkinliklere katkı olarak, dergimizin Mayıs sayısının kapağını Trabzon Lisesine ayıracağız.*

● *Geçen sayımızda okurlarımıza ulaştırdığımız anketimizi bu sayımızda da gönderiyoruz. Gönderdiğimiz her okurumuzdan yanıt almak, KIYI'nın yeniden biçimlenmesi açısından bizlere ışık tutacaktır. Ankete verilen yanıtları, gelecek sayılarımızın birinde toplu olarak değerlendireceğiz. Ancak burada kısaca şunu belirtmekte yarar görüyoruz. Ankete verilen yanıtlardan birinde bir okurumuz, KIYI'nın "Bölgeciliği" bırakmasını, "mahalli bir yayımorganı" olmaktan kendini kurtarmasını dilemiş. KIYI'nın bizce tek eksikliği, Trabzon'da çıkmasıdır. Böylesine zengin bir coğrafi alanla soluk alan bir dergi olduğu hiç hesaba katılmadan, yüzlerce yazar/ozan'a sayfalarını açan bir dergi oluşu dikkate alınmadan, yöresillikle yerelliği karıştıranlara en azından şunu sormak gerekir. Lorca'nın şiiri, Ritsos'unki, Neruda'dan bize aktarılanlarda Ispanya'dan, Yunanistan'dan, Şili'den hiç mi bir şey yoktur? Ziya Osman Saba İstanbul'da değil de Konya'da doğsaydı aynı İstanbul şiirlerini yazabilir miydi? Dileğimiz sanatın evrenselliği içinde ulusalı ve yereli gözardı etmeden tüm sanat ve kültür değerlerimizi günyüzüne çıkarmak. Her dergi az-çok bu görevi yerine getirebilse, umarız, TV'de düzenlenen yarışmalarda, sunucunun saydığı dört-beş romanın yazarı kimdir sorusuna yüksek okulu bitirmiş bir yarışmacının 'Yahya Kemal' yanıtı verilmemiş olur.*

● *Dergimizin ikinci yayım yılında bir yenilik olarak, her abonesine bir kitap armağan etme kararı pekçok okurumuz tarafından sevinçle karşılandı. Şair Ömer Kayaoğlu'nun TRABZONLU KEMENÇE'den adlı şiir kitabının abonelerimize sunulması konusunda gösterdiği ilgi ve özveriden dolayı Anadolu Sanat Yayınları yönetmeni, folklor uzmanı, araştırmacı/yazar sayın İ.Gündağ Kayaoğlu'na içten teşekkür ederiz. Sözü geçen kitap, abonelerimize Nisan ayından itibaren postalanacaktır.*

● *KIYI, 12 ayı geride bıraktı. Düzenli olarak çıkan bir dergi olma onurunu umarız daha uzun zaman gerçekleştirecektir. Dergimizin birinci yılını bitirmesi nedeniyle gelen kutlamalara buradan teşekkür etmek isteriz. İkinci yayın yılında Kıyı ailesinin daha da genişlemesini diliyoruz.*

● *Mayıs ayı, yazınımızın nice değerlerinin aramızdan ayrıldığı aydır. Sait Faik, Nurullah Ataç, Hamamizade İhsan, Selahattin Şimşek, Ahmet Muhip Dranas, Abdülhak Şinasi Hisar, Orhan Burian... Mayıs ayında bizleri öksüz koymuş değerler... 16 Mayıs 1952'de yitirdiğimiz ve bu yıl ölümünün 35. yılında anacağımız yazınımızın önemli öykücülerinden biri olan Memduh Şevket ESENDAL'a KIYI Mayıs ayında sayfalarını açıyor.*

● *Mayıs sayımızda buluşmak dileğiyle, esenlikler...*

1. Sayıdan başlayarak 12 sayı (1 yıllık) abone olan okurlarımızın abone süreleri 12. sayı ile sona ermiştir. Okurlarımızın abonelerini yenilemelerini duyururuz.

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M. Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*
Sayfa Düzeni :*Şennur ÇAVDAR*

Dizgi Baskı: *Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Demirkırlar İş Merkezi B-C Blok Tel:19191-61200 Değirmendere/TRABZON*

Abone Koşulları:*1 Yıllık 3000 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*300 TL.* *(KDV Dahil) Aylık Dergi*

Banka No:Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi
65755 Hesap Numarası

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

YARATICI KİŞİ OLARAK SANATÇI

Hasip PEKTAŞ

Güzelliklere karşı içinde sonsuz bir sevgi taşıyan insan, yaşamına da sürekli güzel şeyler girsin ister. Çevresinde olan çirkinlikler ise onun güzellik özlemini daha çok artırır.

Güzelliklere karşı aşırı duyarlı olan insanlar genellikle sanatçılardır. Duygusal yapıları, özellikleri ve yarattıkları eserleriyle toplumun diğer fertlerinden farklılıklar gösteren bu kişileri tanımak, onları anlamayı kolaylaştırır.

Eflatun'un yüceltici tanımlamasına göre; **"Sanatçı, iyi düzenlenmiş ya da eşitlik üzerine kurulmuş bir toplumun eksantrik bir ögesidir. O, ayrıcalıklı biridir, çünkü beraberinde belirli sorunları taşıyan apayrı bir yaratıktır."**(1)

Bazen bir renk, bir doku, bir ses veya bir olay sanatçıyı duygulandırıp, anılarını canlandırmaya yeter ve yaratma aşkıyla birlikte içini bir coşkunun, heyecanın sarmasına neden olabilir. Ve onu harekete geçirebilir.

Bu yaratma eylemi içinde gördüklerini, duyduklarını olduğu gibi eserine aktarmayan sanatçı; olayları yalnız görerek, duyarak değil, yaşayarak sanat eserine dönüştürür. Eseriyle bütünleşen yaratıcı kişi doğal olarak ona kendisinden bazı şeyler de katar, başkalıklar yaratır. Bir şeyin aslıyla tam anlamıyla ilgilenmezken benzeri olan bir sanat eserine hayranlık duyuyorsak sanatçısının buna kattığı başkalıklardan dolayıdır. Bu nedenle sanat eserleri insanlar üzerinde büyük etki yaparlar.

Hangi konu olursa olsun sanatçı onu yaşayarak biçim-içerik süreci içinde sanat eserine dönüştürür. Van Gogh'un yaptığı, o zamana kadar hiç bir ressama konu olmamış **"Eski Papuçlar"** onları ayaklarında sürükleyerek yürüyen, yoksul, tükenmiş insanların acılarını yansıtabiliyorsa,sanatçısının eseriyle ortak yanlar taşımasındandır.

İnsanları böylesine etkileyen sanat eserleri acaba neye yarar? **"İlkin kendisini yaratanı, sonra kendisini okuyanı, dinleyeni ya da seyredeni kurtarmağa yarar."**(2)

Aslında sanat, psikososyal bir ilaçtır, kendisini yaratanı ve izleyeni tedavi eder.

Sanatçı niçin yaratır? Kimi zaman yoksulluğu ve yalnızlığı içinde, kimi zaman iğneyle kuyu kazarcasına, soluyarak, öfkeyle, neden eserini yaratmaya çalışır? Onu bu işe iten nedir? Bu sorunun yanıtını büyük şair Paul Claudel'in Jacques Rivier'e yazdığı bir mektubundan aldığım şu parçadan dinleyelim: **"Shakespeare'in ya da Dostoyevski'nin, Rubens'in ya da Tiziano'nun ve Wagner'in sanat için mi çalıştıklarını sanıyorsunuz? Hayır! Onlar her ne pahasına olursa olsun, yüklerinden kurtulmak, canlı varlıkların ağırlığını dışarıya atmak için çalışıyorlardı."**(3)

Kurtarıcılığı bakımından sanat eserini bir düşe benzeten Estetikçi Suut Kemal Yetkin; **"Düş görerek, bilinçdışının baskısından kurtulan kişi eğer sanatçı ise düş göreceğine eser yaratarak bilinç dışının yoğunlaşan baskısından kurtulabilir."** der.(4)

Sanatçı, yaratma eylemi anında bazan sıkıntılar, sancılar içinde kıvranırsa da, sonuçta büyük bir sevinç duyar.

Belli bir iş baskının etkisiyle eserini yaratan sanatçının psikolojisini Freud şöyle açıklar: **"Sanatçı, son derece gürültülü olan içgüdüsel ihtiyaçları tarafından dürtülmekte olan bir kişidir; onurlandırılmak, güçlü olmak, zengin ve ünlü olmak ve kadına aşık olmak ister; fakat kendini bu hazları tatmaktan yoksun kılar."**(5)

Yaratıcı bir kişi olarak üstün duyarlıkta olan sanatçının bazı özellikler taşıdığını görürüz.

Meraklıdır, çevresinde olanları takip eder, olayları analiz edip onlardan sentezler yapar. Üstün bir algılama yeteneğine sahiptir.

Psikolojik açıdan özgür olmak ister, kendi bildiğini yapar. Bağımsızdır.

Toplumun kişileri şekillendirmedeki kurallarına sık sık karşı gelir, uzlaşmacı değildir.

İlericidir. Bugünden çok yarını, kalıcı ve ölümsüz olanı düşünür.

Eserlerinde olduğu gibi iç dünyasında da bir uyum ve denge içindedir.

Enerjik bir yapıya sahiptir. Mizahı sever, sonsuz fantazileri vardır.

Disiplinlidir. Verimliliğin disiplinli çalışmaktan geçtiğini bilir.

Sanatçı, doğayı sadece gözleriyle değil, duyguları, düşleri, özlemleri ve kültürü ile görür.

Çok çeşitli eserler verecek, düşünler ve duygular üretecek kadar üstün bir yeteneğe sahiptir. Yarattığı eserler özgündür, şaşırtıcıdır. Önce insanları tedirgin eder, sonra alıştırır ve kendini benimsetir.

"Sanatçının dünyaya karşı duyarlığı tüm yaşanmış deneyinden, sanat pratiğinden, manevi konumundan, estetik seçiminden, heyecansal duyarlığından, ilgilerinden, beğeni ve ideallerinden, kısacası, yaratısından gerçeklik kazanan her şeyden kaynaklanır. Sanat eserine o eşsiz özgünlüğü veren de kesinlikle bunlardır."(6)

Her sanatçı, içinde yaşadığı toplumun yaşama biçiminin, gelenek ve göreneklerinin, dinsel inancın, siyasal ve ekonomik düzenin, teknolojik gelişmelerin,doğal çevrenin etkisi altındadır. Do-

ğasal ve toplumsal olaylardan duygularını, düşgücünü besleyenleri kavrar ve topluma olan tepkisini eseriyle yansıtır.

Picasso'nun İspanya iç savaşını anlatan **"Guernica"** isimli eseri savaşa karşı politik bir tepkiyi yaratmıştır. **"En Alttakiler"** isimli romanıyla Almanya'daki işçileri anlatan Günther Walraff, yöneticilerin harekete geçmesini, uygun olmayan şartlarda işçi çalıştıran bazı iş sahiplerini cezalandırılmasını sağlamıştır.

Sanatçının hayal gücü bilime de hizmet etmiştir. Jules Verne'nin 1850 yıllarında yazdığı romanlar, zamanında yazarına deli denmesine neden olurken, bugün pekçok buluşa temel olmuş ve yazılanlar gerçekleşmiştir.

Sanatçı, içinde yaşadığı doğal çevrenin güzelliklerinden insanları haberdar eder, onlara yaşama sevinci aşılar, eserleriyle diğer sanatçıların esin kaynağı olur.

"Sanatçı olabilmek için yaşantıyı yakalayıp tutmak onu belleğe, belleği anlatıma, gereçleri biçime dönüştürmek gerekir. Duyuş herşey değildir sanatçı için; işini bilip sevmesi, bütün kurallarını, inceliklerini, biçimlerini, yöntemlerini tanıması, böylece de hırçın doğayı uysallaştırıp sanat kurallarına uydurması gerekir."(7)

Sanatçı, bir nehre benzer, yeteneklerini besleyen kaynaklarını tükettiği zaman yaratıcılığı da kurur. Bu nedenle sürekli bilgi ve görgüsünü geliştirmesi gerekir, Uluslararası sanat gelişmelerini izlemesi, yaşadığı çağdan haberdar olması gerekir.

Sanatçı, küçük heveslere aldanmamalıdır. Yeteneğinin gençliğinin herhangi bir başarısına sığınıp kalmamalıdır. Pohpohlanma, popüler olma tutkusundan kaçınmalıdır. Kolay olanı değil, zor olanı başarmaya çalışmalıdır. ●

KAYNAKÇA: Fischer, E., Sanatın Gerekliliği, Çev.Burç Evrim. Özgür Yay. İst.1974, Gencaydın, Z., Sanat Sosyolojisi. Yayınlanmamış ders notları Ank.1986, Read, H., Sanat ve Toplum. Çev.Selçuk Mülayim. Umran Yay.Ank.1981, Sena, C.,Estetik-Sanat ve Güzelin Felsefesi. Remzi Kit. İst.1972, Turani,A., Çağdaş Sanat Felsefesi. Varlık Yay. İst.1979 Yetkin,S.K., Estetik ve A a Sorunlar. İnkılâp ve Aka Kit. İst.1979, Ziss, A., Estetik. Çev. Yakup Şahan.De Yayınları İst.1984

(1) Read, R., Sanat ve Toplum Çev.Selçuk Müllayım (Umran Yay. Ankara, Temmuz 1981) S.93
(2) Yetkin,S.K., Estetik ve Ana Sorunları (İnkılap ve Aka Kit. İstanbul 1979) S.59
(3) Yetkin, ön. ver. S.14
(4) Yetkin, ön.ver. S.18
(5) Read, ön.ver. S.108
(6) Ziss, A., Estetik Çev. Yakup Şahan (De yayınları, İstanbul-Mart 1984) S.93
(7) Ficher, E., Sanatın gerekliliği. Çev. Burç Evrim. (Özgür yayınları. İstanbul, Ekim 1974) S.8

AHMET SELİM TEYMUR'U ANIYORUZ

Yaşadığı günlerde çok yönlü bir kişiliğe sahip olanlar, ölümleriyle ardında bıraktıkları etki alanını da genişletirler.

Teymur bu kişilerden biriydi. Sanat alanında eskilerin 'hezarfen' dedikleri türden bin hüner sahibi bir kişi olarak bıraktıklarıyla yaşıyor, yaşatıyor.

KIYI'ya her ay bir yeni sayı daha eklenmesi onun unutulmadığının bir göstergesidir.

3 Nisan 1985 günü yitirdiğimiz bu sanat tutkunu ağabeyimize sayfalarımızı açıyor, aynı sıraları paylaşmış bir yakın dostu ile ailesinin bir bireyi, kızının kaleminden onu saygı ile anıyoruz.

KIYI

KIYI'LAR İÇİN

Gülnaz Teymur Gezgin

Aradan iki yıl geçtikten sonra, babam için neler y abilirim diye düşündüm. 27 yıllık birlikteliğimizin anılarına bakınca, onu tanıyan ve seven herkesten çok daha şanslı olmanın sorumluluğunu duydum yeniden.

Bu güzel şehirde, yitirdiğimiz her güzel insanın ardında umarsız kalıyoruz. Yapabilecekleri herşeyi yapıp, birer b rer gidiyorlar. Onlar, herkeste güzel anılar bırakmış olan, her sohbette birşeyler öğrendiğimiz insanlar. Bu şehrin insanları. Giderek ayrılıyorlar aramızdan. Yapabileceğimiz:Bizlere öğrettikleri ve aşıladıklarına, bizlerle geçirdikleri zamanlara ve onlarda tanıdığımız kişiliklere layık olmak...

Ölümler, ne kadar farklı aslında birbirinden. Kitapları, yazıları, notaları, fotoğrafları varken, ölmesi mümkün mü babamın. Böyleler , hep yaşıyor düşüncemizde.

Geçen yılın bu günlerinde, yeniden yayın hayatına başlayan Kıyı'yı elime aldığımda, babamın Kuzey Haber Gazetesi'n deki "Kıyı"sına artık yazamayışının üzerinden geçen bir yıl silinivердi gözümden. Çocukluğumda başlayan ve her Kıyı öncesinde evde eürekli yaşanan heyecan tekrarlandı. Dileğim, Kıyı'nın hiç ölmemesi.

Trabzon'dan ayrılacağıma üzüldüğüm şu günlerde, gelecekte de Kıyı aracılığıyla Trabzonlularla birlikte olacağıma seviniyorum.

Haluk Ongan'ın Yusuf Sezgin'in, Orhan Karaali'nin, en sevd ğim babam ve diğerlerinin, bugün yaptığımız olumlu işlerde ve gelecekte yapacaklarımızdaki büyük payını hiç unutmayacağız. Ne mutlu ki, babalarımızı verdikleri çok güzel örneklerle, hep gurur duyarak anacağız. ●

O YILLAR

A.Nevzad ODYAKMAZ

İstanbul'un Beyazıt Alanının yıllar önceki durumunu bilmem anımsar mısınız? Alanın ortasında, çevresinde tramvayların dönüş yaptığı küçük bir havuz, arkada ise eski **"Harbiye Nezareti"**nin anıtsal kapısı vardı. Görkemli bir kapıydı bu; **"İstanbul Üniversitesi"**nin giriş kapısı. İç yapıya, ana yoldan ya da iki yanındaki ağaçlıklı dar yollardan yürünürdü.

Ana yapı büyük avlusuyla, geniş dönemeçli merdivenleriyle, yüksek ve oymalı tavanlarıyla kişiye erinç veren özgün bir yapıydı. Giriş yolunu, bahçesini, avlusunu, merdivenlerini, geçeneklerini ve büyüklü küçüklü salon ve odalarını sever, sabahtan akşama dek buralarda hiç sıkılmadan dolanır dururduk.

Hukuk Fakültesi öğrencileri tümüyle bu yapıda öğrenim görürlerdi. Yalnız alt katın bir bölümü Tıp öğrencilerine ayrılmıştı. Sınıflar iç içeydi. Birinci sınıfın oldukça büyük dersliği, her ders yılında gittikçe küçülür, son sınıfta en çok otuz-kırk kişiyi alabilecek bir odaya dönüşürdü. Dört sınıfın öğrencileri, aynı geçenekleri, aynı pencere içlerini paylaşırlardı.

Pencereler o denli büyüktü ki, özellikle alt bölümleri iki, kimi de sıkışarak üç kişinin oturabileceği bir bank gibiydi. Ders aralarında, boş vakitlerimizde sevdiğimiz, anlaşabildiğimiz arkadaşlarla toplaşır, kimimiz ayakta, kimimiz pencere içine oturup söyleşirdik. Bu

AHMET SELİM TEYMUR'U ANIYORUZ AHMET SELİM TEY

konuşmalarımız çoğunlukla yazınla ilgili olurdu. Çünkü aramızda şiir, öykü, gülmece yazıları yazanlarımız, karikatür çizenlerimiz çoğunluktaydı.

Ahmet Selim Teymur'la sanırım ikinci sınıfta tanıştık. Kemal Cündübeyoğlu adında ortak bir arkadaşımız aracılığıyla.

Teymur ince yapılı, uzun soluk yüzlü, sivri çeneli, duyarlılığı dudaklarındaki buruk gülümsemeye, hüzünlü bakışlarına yansımış, oldukça çekingen bir gençti. Soluk yüzlü dedim. Belki de hepimizin yüzleri soluktu. Savaş yıllarıydı. Sınırlarımızın ötesinde de olsa acımasız bir dünya savaşının üzgüsü, ürküsü ve yoksunluğu doğallıkla bizleri de etkiliyordu.

Teymur, az konuşurdu; dikkatli bir dinleyiciydi. Söyleyip unuttuğumuz birtakım düşüncelerimizi, kimi de davranışlarımızı, aylar sonra yeri geldiğinde, gücendirmeyen bir incelikle, gönül alırcasına, özür dilercesine anımsatır ve bizleri daha ölçülü olmaya zorlardı.

Kemal Cündübeyoğlu'yla beraber bir dergi çıkarmayı tasarlıyorduk. Gençliğimizin, yazın severliğimizin coşkusu bizi düşsel serüvenlere çekiyordu. Çünkü o dönemlerde dergi çıkarmak, her yönden yüreklilik isteyen bir işti. Yine de öyledir ya.

Teymur da isteklenmiş, büyük bir coşkuyla aramıza katılmıştı. Uzun süren çalışmalardan sonra gün ışığına çıkan dergimizi, ne yazık ki bir sayı çıkarabildik. Satışı olmadığı için önümüze gelene parasız dağıtmak zorunda kaldık. Bu dergi şimdi kitaplığımda bile yok; nasıl yitirdim, bilmiyorum.

İstanbul Hukuk Fakültesinin, yılda bir kez yayınlanan **"Guguk"** adlı geleneksel bir dergisi vardı. **"Hukuk Balosunda Öterdi."** Balo gecesi saat onikide **"Talebe Cemiyeti"**üyelerince çağrılılara parasız dağıtılırdı.

"Gugukçular" ve **"Eski Guguklar"** arasında Muammer Baykan, Haydar Çeçen, Yusuf Mardin, Safa Erkün, Şadi Ünal, Salim Ekşi ve şimdi ad'larını anımsayamadığım birçok kişi sayılabilir.

Teymur da **"Gugukçular"** dandı. **"Guguk"**ta hocalarla ve arkadaşlarla ilgili olarak övücü, yerici, benzetmeli, dokundurucu, iğneleyici **"manzume"**lere, yazılara, gülenceklere, gülmece yazılarına, fıkralara, gülünçleştirmelere ve gülüntüçizimlere yer verilirdi.

"Guguk", şimdi de yayınlanıyor mu, bilmiyorum. Kitaplığımda yalnız 1944 yılının **"Guguk"** dergisini bulabildim. Bu dergide Ahmet Selim Teymur'un da bir **"destan"**ı var. Olduğu gibi alıyorum.

İkinci Sınıf destanı

Rektör adın anarak,
Başlayalım destana
Elbette ondan sonra,
Sıra gelir Dekan'a.

Fakülte! Hali malûm,
Biz gelelim derslere
-Tabir caizse eğer-
Kral derstir İdare.

Sıddık Sami bir yandan
Öbür yandan Sarıca
Anlatsalar da yine
Sanma gelir sonuca.

Tatlı tatlı anlatır
Cezayı, Tahir Taner;
Kitabı eksik ama
Dersi cihana değer.

O ceza doçentinin
Adı Sulhi Dönmezer,
Talebe ad koysaydı
Olurdu döndürür er.

Samim bey der, bu bahis
İlerde görülecek;
Kanunda sarahat var,
Okuyayım şimdicek.

Mümkün değil işitmek
İlk sözünü Baban'ın
Aylardır anlatıyor
Evsafını paranın.

Haksız, fikirsiz kaldık,
Ayrılalı Abadan;
Çekildi Fikrî Haklar
İsaak'a kaldı meydan.

Sakın zikretme TEYMUR
İmtihanın adını,
Tatlıya acı katma
Bitir şu destanını.

A.S.T.

O yıllarda gençtik; kaygılarımız çoktu. Ama yine de ileriye umutla bakıyorduk. Özlediklerimizi, özendiklerimizi, sözün kısası isteklerimizi, hangimiz ne oranda gerçekleştirebildik acaba?

Sevgili Teymur, bir yol çizdi kendine. Mesleksel çalışmasının yanı sıra sevdiği güzel uğraşlar edindi. Ölümüne değin sürdürdüğü sanatsal uğraşlarını çevresindekilerle paylaştı. Sürekli **"güzel"**i aradı; güzel olana katkıda bulundu. **"Almadan vermeyi bildi".** Düşündeşleriyle, gönüldeşleriyle şimdi de el ele. Ne mutlu... ●

ŞİİRDE MÜZİK

T.S. ELIOT

Çeviren: Halit ÇAKIR

Bu yazı Amerika doğumlu İngiliz ozanı ve denemecisi T.S. Eliot'un 1942 yılında Glasgow Üniversitesi'ndeki 3. konuşmasından derlenmiştir.

Her topluluğun şiiri, zaman zaman, bir yabancı çağdaş yazının etkisiyle, ya da kendi geçmişindeki yazınsal dönemlerden birinin daha sevimli görünmesiyle ve yürürlükteki eğitimin doğrultusunda oluşur. Ama bir doğal yasa var ki, bütün bu değişik akımlardan, ya da geçmişten ve yabancı ülkelerden gelen etkilerden daha güçlüdür. Bu, şiirin konuştuğumuz ve işittiğimiz hergünkü dilden çok sapmaması gerektiğini bildiren yasadır. İster hece ile yazılsın, ister başka koşukla, ister uyaklı olsun, ister uyaksız, serbest ya da çeki düzenli her şiir topluluğun ortak dilinin değişmelerinden ayrı kalamaz.

Belki tuhaf gelir, şiirin müziği üzerine konuşmağa koyulmuşken, konuşma diline önem verişim. Size hemen anımsatmak isterim ki, şiirde müzik anlamdan ayrı olarak var olamaz. Yoksa, hiç bir anlam taşımayan, ama üstün müziksel değeri bulunan bir şiirimiz olurdu ki, ben böylesiyle hiç karşılaşmadım. Kimi aykırı örnekler birbirinden ayrılıklar gösterir. Şiir var ki, kişi müziği ile sürüklenir, anlamına varmış sayar kendini. Yine şiir vardır, anlamına varayım derken, kendiliğinden müziği ile sürükleniriz. Karşıt uçta bir örnek diye Edward Lear'i[1] alalım. Şiiri deki anlamsızlık bir anlam boşluğu değil, anlama alaylı bir öykünmedir. Bir başka şiir de William Morris'in[2] **Mavi Dolabı** Nefis bir şiir bu, ama gelin de ne demek istediğini söyleyin; hem ozanından bunu açıklayabileceğinden kuşkuluyum. Büyüye benzer bir etkisi var. Belirgin amacı (sanıyorum yazar iyi başarmış bunu) bir düş etkisi uyandırmak. Şiirden tat almak için bu düşün yorumlanması gerekli değil, ama düşlerin kesinlikle bir anlama geleceği üzerine kişioğlunun sarsılmaz inancı var. Çünkü hep inanagelmişlerdir, çoğu şimdi de inanır, düşlerin, geleceğini gizlerini açığa vurduğuna. Günümüzün koyu inançlıları, geçmişin gizlerini -ya da hiç değilse en ürkünçlerini- açıkladıkları kanısındadır. Bir şiirin anlamının başka sözcüklerle anlatılamayacağı herkesçe bilinen bir gerçektir. Ama herkesin iyi bilmediği şey, bir şiirin anlamının, ozanın bilinçli ereğinden daha geniş, şiirin kaynaklarının ötesinde olabileceğidir. Modern ozanların en anlaşılmazlarından biri Fransız ozanı Stephane Mallarme idi. O kadar ki, Fransızlar onun dil elginliğine bakıp, anlasa anlasa Mallerme'ye yalnız yabancılar anlayabilir, derlerdi. Bir şiir bizi etkiliyorsa bu, bize bir şeyler, belki önemli şeyler söylediğindendir. Yok, etkilemiyorsa şiir olarak anlamsız kalır.

Hiçbir sözcüğünü bilmediğimiz bir dilde bir şiiri dinlerken büyük bir coşku duyabiliriz, ama bunun bize bir yave, anlamsız bir şey olduğu söylenirse, yanıltıldığımızı anlarız. Bu şiir değil, yalnızca bir çalgı müziği yansılamasıymış, deriz. Eğer anlamın ancak bir parçası açıklamalarla anlatılabiliyorsa, ozan, sözcüklerin artık pek işe yaramadığı, ama anlamın var olduğu bilinç sınırlarını yokluyor, demektir. Bir şiir başka başka kişilere değişik şeyler iletebilir; bütün bunlar ozanın anlatmak istediğinden başka da olabilir. Okurun yorumu ozanın yorumuna benzemeyeceği gibi, ona üstün de gelebilir. Bir şiirde ozanın tasarladığından daha çok şey bulunabilir. Şiirde kapalılık, şiirin her günkü konuşmaların aktarabildiğinden daha çok anlamlı oluşunun sonucudur.

Desen: Adil SALİH

Şiirde yenilik ardına düşenler, şöyle ya da böyle, yeni bir söyleyiş yaratırlar; sonra bunu süsler geliştirirler. Bu arada konuşma dili de değişikliğe uğrar; derken, şiirde o yeni söyleyişler eskir.

Öyleyse şiir, söylendiği zamanın konuşmalarına o denli yatkın olmalı ki, okuyanlar ya da dinleyenler "Eğer şiir söyleyebilseydim, ancak böyle söylerdim," diyebilsin. Bu yüzden çağımızın şiiri bize, daha önceki büyük şiirden çok daha bir doygunluk, daha bir coşku verir.

Şiirin müziği yapıldığı dönemin konuşmalarında gömülüdür. Dahası, bu müzik ozanın yaşadığı yerin günlük konuşmalarında saklıdır. W.B. Yeats'i yüksek sesle şiir okurken edindiğim izlenimi anımsarım. Onu dinlerken, İrlanda şiirinin güzelliklerini tatmak için İrlandalı konuşmalarını tanımanın ne kadar gerekli olduğu anlaşılır.

Bütün şiirlerin melodili olmalarını var saymak yanlıştır; bunun gibi, melodiye sözcüklerin müziğini yapan bileşkelerden daha fazla bir şey gibi bakmak da yanlıştır. Önemli olan şiirin bütünüdür. Şiirin tümü melodili olmak gereksinimi duymuyorsa, çoğu zaman olduğu gibi melodili olması gereksizse bu, şiirin yalnız güzel sözcüklerden kurulamayacağı anlamına gelir. Salt ses yönünden belli bir dilde bir sözcüğün ötekinden daha güzel olduğu su götürür. Bir sözcüğün müziği ancak kavşak-

1. 19. yüzyıl İngiliz ressam ve ozanı. Şiirlerini Saçmalar Kitabı'nda yayımlamıştır.
2. 19. yüzyıl İngiliz ressam, yazar ve ozanı.

larda duyulur: Kendinden önceki ve ardından gelen sözcüklerle ilintisidir müziği doğuran. •

"Serbest Koşuk" konusunda düşüncelerimi, "İyi bir iş yapmak isteyen ozan için hiç bir koşuk serbest değildir" diyerek, bundan yirmi beş yıl önce bildirmiştim. Serbest koşuk adı altında bir çok kötü düzyazı yazıldığını hiç kimse benden daha iyi bilemez. Belki serbest koşuk ozanları kötü koşuklu şiir, ya da kötü düzyazı yazmışlardır; ya da yazdıkları koşuklu şiirler kötüydü, bu hiç önem taşımaz. Biçimde özgür olmak için serbest koşuğu hoş karşılayan yalnız kötü ozandır. Serbest koşuk ölü biçime bir baş kaldırış ve yeni biçime bir hazırlık, ya da eskinin yenileştirilmesi idi. Her şiir için biricik özellik, iç birlik üzerinde bir ayak direme ve çok görülen dış birliğe bir karşı koyma idi. Nasıl birinin bir şey söylemeğe kalkışmasıyla biçim doğarsa, şiir de bu biçimden önce gelir.

Biçimler bozulur ve yeniden kurulur. Ben inanıyorum ki, her dil, eğer o dil kendinden başka bir dile değişmeyecekse, yasalarını ve sınırlamalarını kabul ettirir ve kendi yönünde yolları açık bulundurur; kendi konuşma ritmini ve ses dizesini diretir Diller her zaman değişir; sözcüklerinde, söz diziminde, söyleniş ve vurgularında, dahası uzun sürede bozulmasında görülen gelişmeleri ozan benimsemeli ve bunlardan en iyi yararlanmayı bilmelidir. Bu bakımdan hem değişikliklere duyarlı olup onları bilinçlendirmek, hem de geçmişten öğrendikleri ile, dilin belki düzeyler altına düşüp bozulmasına karşı savaşmak durumundadır.

Tiyatoda bir şiir ortamı türetmek için daha uzun yolumuz var. Böyle bir ortamda çağdaş insanın konuşmaları duyulabilecek; oyuncular abartmaya kaçmadan en katkısız şiiri söyleyebilecek, saçmalamadan en ortalama topluluk bildirilerini aktarabileceklerdir. Ozansal söyleyişler iyice oturunca, artık müziğin ayrıntılarıyla incelenmesi dönemine girilebilir. Bunun için ne kadarlık müzik yordamı (teknik) gereklidir, bilmiyorum. Çünkü bu konuda benim de bilgim yok. Ama sanıyorum ki, müzik ozanı en çok ritim duyusu ve yapı duyusu ile ilgilendirir. Bir ozan için müziksel benzeşimlere çok yakın uğraş vermek olanağı vardır, sanırım. Sonuç belki bir yapmacık etkisi uyandırabilir. Ama bir şiir, ya da şiirin bir dilimi, sözcüklerle kurulmasından önce bir ritim olarak kendini belirler. İşte bu ritimdir ki, düşünü ve imgeyi ortaya koyar. Bu, kendi deneyimlerime de ters düşmeyen bir durumdur. Temaların yinelenmesi hem müzik için, hem de şiir için doğaldır. Müzikte bir temanın değişik çalgılarla geliştirilmesine benzer durumlar şiirde de vardır. Şiir de bir senfoninin bölümleriyle karşılaştırılabilecek parçalardan k labilir. ●

Desen: Saldıran ÖZMEN

GİDEN SENSİN

Sen dağınık saçlarını rüzgârlara bırakıp
Ay doğmamış gecelerde misin hâlâ
O çamurlu yollarda yol alan yolcu
Son durak nerede/son istasyon
Bilir misin
Hoyrat bir esinti gelir
Koparır
Göğsümüze nakışlanan sevdayı
Bir şey yapamam şimdi
Giden sensin ben burdayım
Bak işte
Dostça imzalanmış bir şeyler var
Yarınlara güvenle bakan
Bir ezginin sıcağında eriyen
Hep o bitmeyen sevgi
Oysa
Bir şeyler böler bizi/karartır gecelerimiz
Bir şeyler depreşir durur yüreğimizde
Sıcacık
Boşalır içimizden
Yeter bu acılar insan olmaya
Çok uzaklarda bir ezgi yankılanır
Dağı taşı yalar dizeler
Yelken açar günlerimize
Susuz okyanuslara
Artık
Sen yoksun anladım/yoksun sen
Belki bir ömür yetmez
Seni bulmaya

Dilber SAKA

"Arayışların Şairi"

SUBUTAY HİKMET KARAHASANOĞLU

İnceleme:Ali MUSTAFA

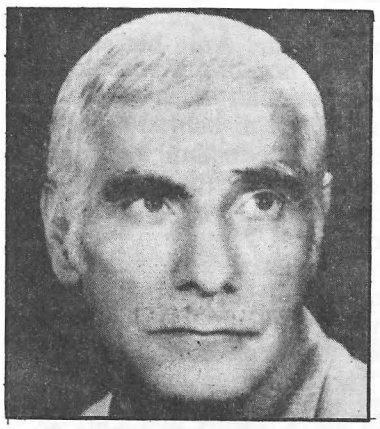

1925'de Trabzon'da doğan Subutay Hikmet Karahasanoğlu, 5 şiir kitabıyla, aktif edebiyatçılığıyla, çıkardığı şiir dergisiyle, şiir denizine Karadeniz kıyılarından akan bir ırmak...

İlkokulu, **Şebinkarahisar, Zara, Sinop** ve Trabzon gibi değişik yerlerde okur. Bu gezgin çocukluk günleri, daha sonra şiirlerinde sözcüklere dönüşür:

"Çocukluğumdur hâlâ
Çiziktaşı oynar
Komşu kızlarla
Kapı önlerinde"

Ortaokul ve liseyi Trabzon'da okuyan Subutay Hikmet, 1946'da Ankara Hukuk Fakültesini bitirir. Bütün yaşamını yoğuran hukuk ve şiir serüveni bu yıllarda başlar. 1950-1953 arası **Bandırma**, 1954 **Sandıklı**, 1955 yıllarmda **Çayeli'n** de hakimlik görevinde bulunur. **Trabzon**'da avukatlık yapar. 60'lı yıllarda birara politikaya atılır. Daha sonraları asıl uğraşı şiir ve hukuka döner. 1970' den buyana **İstanbul**'da avukatlık mesleğini sürdürmektedir.

"Kusursuz bir mayıs sabahı
Yanından bir çift geçmeye görsün
İçin burkulur için titrer
Bir de tutturmuş yazıyorsun
Bekârlığı öven şiirler"

"Bekarlığı Öven Şiirler" adıyla **Varlık** dergisinin 1948 tarihli 333. sayısında **Subutay Karasan** imzasıyla yayımlanan yukarıdaki şiirini ilk şiiri olarak niteleyen **Subutay Hikmet**'in şiirleri daha sonraları **Ülkü, Kaynak, Fikirler, Türkiye Yazıları, Oluşum, Yazın, Yazko Edebiyat, Akdeniz, Kıyı** ve kendisinin 29 sayı çıkardığı **Saçak Şiir Dergisi**'nde (1976-1980) yayımlanır. Ayrıca çocuklar için yazdığı şiirleriyle, **Milliyet Çocuk** ve diğer çocuk dergilerinde görünür. Yugoslavya'da yayımlanan **Birlik, Tan** ve **Kuş** adlı yayınorganlarında şiirleri yayımlanan Subutay Hikmet 40 yıllık şiir emeğini sırasıyla **Hepsibir (1968, Gece Aydınlığı (1969), Dünya'nın Tadı (1969) Ateş Çiçeği (1976)** ve son yapıtı **Zaman Boyutu**'nda (1985) kitaplaştırır. **Beyzayı Tanır Mısınız** adlı çocuk şiirlerini 1977'de, **Saçak Şiir Dergisi**'nin eki olarak yayımlar. Ömrünün çocukluk yıllarından 1942 yılına değin olan bölümünü içeren **Anılar**'ı yayımlar ama genel bir dağıtma sunmaz. (1978)

60 yaş kesitinde **Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1985**'e alınan Subutay Hikmet: **"Bence şiire saygı, şiire sevgi, zamanında ondan ayrılma özverisine değer. Bundan böyle şiir yazabileceğimi sanmıyorum..."** diyerek 40 yıllık şiir serüvenini edebiyat tarihindeki yerine bırakır.

Yayımlanan 5 yapıtından sonraki çalışmalarını **Şiirlerle Nasrettin Hoca, Atatürk Dedim Önce Sonra Gene Atatürk, Bir Kuşun İki Kanadı** adıyla yayıma hazır duruma getirir.

Subutay Hikmet için 40 yıllık şiir serüveninin sonunda 60. yaş kesitinde yöre gazetesinde sanat sayfasında iki özel sayı düzenlenir. (Karadeniz Sanat, sayı 66-68)

Subutay Hikmet ilk şiirlerinden son şiirlerine değin hep **"arayışların şairi"** olmuştur. Şiirde bu denli uzun soluklu bir koşuyu sürdürmesi onun bu yönünü yansıtır. Bu koşunun ürünlerini yayımladığı **Dünyanın Tadı** (1969) yaşama sevinci doğa, aşk ve ülke sorunlarına eğilen şiirler 1947-1969 yıllarını kapsar. Subutay Hikmet Cumhuriyetle birlikte 1940'lardan sonra kabuk değiştiren, yaşamı sırtlayan Türk şiirini özümseyerek kendi şiir kozasını örer. Başlangıçta sıcak, hayat kokan aşk şiirleri yazan Subutay Hikmet, yaşadığından sorumlu bir şair kimliğiyle, sürekli içinde yoğrulduğu arayışlarla giderek toplumsalı içeren şiirlere yönelir. 1954 tarihini taşıyan **Ölü Muayene Zabıt Varakası Ve...** onun bu tür şiirlerinin güzel bir örneğidir:

"Ve şimdi şu anda
Karacavran'da küçük Zehra
Tezek için sürü peşinde sığır tersi
topluyor
Güneş tepeye yaklaşıyor
Ulus-Bakanlıklar treylöbüsleri tıklım
tıklım memur taşıyor
Büyük büyük vitrinlere hanımlar
durmuş bakıyor."

Dünyanın Tadı'ndaki **Aşk Havası**'nı duyumsatan şiirlerden günlük duyarlılıklara oradan da toplumsala ulaşan arayışlar Subutay Hikmet'i varlık, varoluş, Tanrı, ölüm gibi metafizik izleklere ulaştırır.

Behçet Necatigil'in deyişiyle **"1940 kuşağı şiirini izleyen"** Subutay Hikmet, toplumsal olguları ayrıntılı bir gözlemle yansıtır. Süleyman'la **Zonguldak**'taki maden işçisinden **Afrika**'daki mazlum zencilere değin uzanan geniş bir coğrafyayı taşır şiirlerine:

"İdrisle Zonguldak ocaklarında
Fatmayla doğurur köyde
Aydınıyla düşünür memleketi
Süleymanın ayakları"

...

"Ben zenci süleymanım
Işık vermez dibine hürriyet heykelleri
Önümden kaçırılmış insanlık
Korkuyla benim
Bana doğru açılmış elleri geleceğin"

Subutay Hikmet'in 1968'de Trabzon'da yayımlanan ilk yapıtı **Dörtlükler, Hepsibir** birbakıma çağdaş rübai örnekleridir. 1966-1968 arası yazdığı dörtlüklerden oluşan bu ilk yapıtında mistisizmle yoğrulu aşkın, yaradılış düşüncesinin, arayışların şiiri vardır:

"Çık sevgili, bütün çıplaklığınla
ortaya çık
Ki, gerçek neymiş aydınlansın azıcık
Madem kara balçıktan yaradılmışız
Görelim nasıl şeymiş bu balçık"

Subutay Hikmet'i **Garip Şiiri**'ne yakınlaştıran şiirler **Gece Aydınlığı**'nda toplanır. 1966-1969 yıllarını kapsayan bu yapıtında şair dörtlük biçimini sürdürür:

"Bütün mesele işte
Kurtla kuşla birlikte
Bu müşterek gidişte
Kalabalığa karışmak" gibi söyleyişlerle düşünsel yanı ağır basan şiirlere yönelir Subutay Hikmet.

İlk şiirlerinden son şiirlerine değin geçen zaman diliminde sürekli arayışlardan arayışlara koşan Subutay Hikmet'i, çağdaş Türk şiiri toplamında belli bir akıma bağlamak olası değil. Yine de ilk ürünlerinde zamanın akımının etkileri görülebilir. 1940'lı yıllarda ilkin **Garip Şiiri**'nden, daha sonraları da **40 kuşağı** şairlerinden etkilenen Subutay Hikmet için **Tuncer Uçarol** yaptığı bir değerlendirmede onun bu yönünü belirtir: **"Subutay Hikmet'in Dünyanın Tadı'ndaki**

SUBUTAY HİKMET KARAHASANOĞLU

Zaman Boyutu

şiirlerde 1950 yılı öncelerinin sevimli şiirleri insanın içini gülümsetiyor. Gündelik yaşama, aşkın gündelik yaşam içindeki yeri ve doğallığı, yaşama sevinci, yalınlık, Türkçe'nin zorlanmadan kullanılması, doğa sevgisi, espriler... Subutay Hikmet Garip şiirine zenginlik katıyor. Onların adı sayılırken Subutay Hikmet de anılmalı artık. (Hakimiyet Sanat Dergisi Şubat 1980)

Subutay Hikmet'in 1976'da Ozanca yayınlarınca yayımlanan 4. şiir kitabı **Ateş Çiçeği** 1969-1976 yılları arasındaki şiirlerini ve önceki kitaplarından seçmeleri içeriyor. Şair bu yapıtında da önceki yapıtlarında uyguladığı ilkeyi bozmamış ve ilk yapıtından bir sonrakine ve ondan da son yapıtına şiirler taşımış. Böylelikle **Ateş Çiçeği** Subutay Hikmet'in şiirlerindeki değişim serüvenini harmanlayan bir kitap olmuştur.

Aşk şiirlerinden: *"Adem Havvasını sevmiş/ Subutay da seni"*, anılara yapılan göndermelerden: *"Çakal ulumaları gelir şimdi karanlıklardan/ O kuzey köyünün gecelerinden"* özellikle şairin yaşadığı yöreleri anlatan şiirlerden: *"Soğuksu Polita Kisarna/Eminim yerli yerinde/Oysa ben nerdeyim şimdi/ Gençliğim nerde"* mistik ve giderek metafiziğe yönelen söylemlerden: *"Yılları dakikalarla yaşamak çabuk çabuk ulaşmak sona/Bir yerde kavuşmak O'na/ Çekirdek aynı değişen kabuk"* toplumsal içerikteki şiirlerden: *"Ekmek diyarlarına katar katar/Giderler göçmen kuşları yurdumun"* Atatürk üzerine soylu şiirlere değin uzanan geniş bir coğrafyayla: *"Muştular getiren/ Bahar gibisin Atatürk/ Dağ başlarında/Taze kar gibisin/ Atatürk"*...**Ateş Çiçeği** şairin olgunluk ürünüdür.

Subutay Hikmet, **Garip Şiiri** ve **1940 Kuşağı Şiiri**'nden yola çıkarak şiirini siyasal bir yörüngeye bağlamadan **Zaman Boyutu**yla vardığı metafizik yoğunluğu olan şiirlere doğru akan 40 yıllık bir süreçte hep sonsuz arayışların şairi olmuştur. Bu arayışı şiire saygısındandır. Şiiri ciddi bir sanat üretimi olarak gören **Subutay Hikmet**, kendi kişiliğini bir 'ben' süzgecinden geçirerek şiirlerine taşımıştır. **Abmet Özer**, yaptığı bir değerlendirmede O'nun bu yönünü vurgular: **"O'nun yüreğini dolduran doyumsuzluk, içindeki dinmeyen coşku, yeni arayışların peşinden sürüklenen bir yaşamı beraberinde getirmiştir. Siyasal bazda şiirlerine bir yörünge aramadan 'ben' merkezli bir şiirle soluk**

alıp vermiştir... Yaşam serüvenini çoğu zaman şiirlerine taşımış, şiir-yaşam ikilemiyle yerellik ve ulusallık boyutlarında gezinmiştir...' (Karadeniz Sanat, sayı 66)

Nesin Yıllığı 1985'de belirttiği gibi şiirde 1940'larda açtığı parantezi 1980'lerde kapatan **Subutay Hikmet**'te belirgin 3 izlek görülür: **1-Aşk 2-Toplumsallık 3- Metafizik.**

1985'de yayımlanan son yapıtı **Zaman Boyutu** şiirinin vardığı boyutu yansıtması açısından üzerinde düşünülmesi gereken bir yapıt. **Zaman Boyutu** şairin dinmek bilmeyen arayışlarının son durağını, metafiziği içeren şiirlerle bitiyor: Özellikle **Münacât** şiiri onun bu yönünü örneklemesi açısından ilginç:

"Tüm giysiler dökülür lime lime akıbet
Ne bir tek kemik kalır ne de bir
dirhemlik et
Yüce Mevlâ al beni mürebbi ellerine
Sonsuz dertlerle yoğur, inandır, terbiye
et."

Uzun yıllar yaşadığı Karadeniz kıyıları Subutay Hikmet'in şiirlerinde yerel tatlar, yerel adlar bırakmıştır:

"Taksim'den kalktık mıydı
Saata varmaz Hamsi köydeyiz
Konakoğlu'nda oturur
Başbaşa bir sütlâç içeriz
Narıburnu'ndan eser bir rüzgâr
Olur içimiz tertemiz
Bu sene gelemiyorum
Seneye birlikte gideriz"

Bunun dışında şair, doğrudan yerel folklordan kaynaklanan bir şiirin örneklerini vermekten uzaktır. Subutay Hikmet yerellik ve şiir üzerine görüşlerini şöyle vurgulamış: **"Şiir yaşamdan kaynaklandığından folklorik öğelerin doğal olarak da yerel sözcüklerin oluşturdukları yerel söyleyişlerin şiirde ortaya çıkması doğaldır.** (Karadeniz Sanat, sayı 66) Bu düşünceyle şiirlerinde **"Maçka Soba, Laha, Kavakmeydanı, Kise, Kamboz, Zağnos, Nara, Zinos, Yoroz vb."** gibi yerel sözcüklere yer vermiştir.

Beş şiir kitabıyla, yayına hazır yapıtlarıyla, çıkarttığı **Saçak**, şiir dergisiyle 40 yıldır kendi kişiliğinde ve şiirlerindeki arayışlarla geçen 60 yıllık bir ömrün simgesi olan **Subutay Hikmet, "Türk şiirinin küskün çiçeği"** [illegible] şimdiden edebiyat tarihindeki yerini almıştır. ●

SEN ŞİMDİ DE

Muştular getiren
Bahar gibisin

Atatürk

Her şafakta Kocatepe'ye
Çıkar gibisin

Atatürk

Dağbaşlarında
Kar gibisin

Atatürk

Anıtkabir'den
Bakar gibisin

Atatürk

ÇİÇEK VE ÇİÇEKÇİ

Çiçekçi amca
Ne güzel çiçeklerin var
Bakıp bakıp bizlere
Gülümsüyorlar.

Mor gözleri menekşenin
Gelinteli'nin saçları sarı
Ne kadar ince
Kuşkonmaz'ın yaprakları

Gül zambak şebboy
Karanfil begonya papatya
Renk renk boy boy
Her biri bir çocuk bir dünya

Doğrusu ben sana
Şaşıyorum çiçekçi amca
Nasıl satıyorsun kardeşlerimizi
Sevmiyor musun yoksa

Zaman Boyutu

Güneş de bunalır/bazan
Uzanır mavisine bir denizin bir
gökyüzünün
Belli belirsiz bir akşamda/hüsnün
Dört boyutlu bir resim/gözlerde kalan

Zamanı durduruyorum/vurgulanmış
bir an
Yürek yüreğe bir çarpıntı/kuş mu uçtu
Ben var mıydım sen var mıydın
zaman kaçtı
Anılarda açan hangi haziran

Subutay HİKMET

Trabzon Vilayet Salnamesinde kemençe ve horon

1903 YILINDA RESMİ GÖRÜŞ HALK SANATINI DEĞERLENDİRİYOR

Kudret EMİROĞLU

Zurna ve kemençe ahengine uyarak söyledikleri şarkılardan biz bir şey anlayamadığımız, hatta dinlerken gönül darlığına uğradığımız halde kendileri pek ziyade tat almaktadırlar.

Huysuzlukları, titizlikleri şarkılarında, dans hareketlerinde böyle kendini gösterir.

1903 (1321) yılında 21. kez yayınlanan Salname-i Vilayet-i Trabzon (Trabzon İl Yıllığı), Genel Bilgiler bölümünde 234-237. sayfalarında, Trabzon halkının güzel duygulardan yoksun olduğunu iddia etmek haksızlık olsa da, güzel sanatlara rağbet edenin de pek az olduğunu söyleyerek, halk müziğini ve dansını değerlendirmeye giriyor. Koca şehirde güzel sesli birine rastlanmamasına şaşıran yazar, kemençe ve horonun mutarred (cemaati usandıracak derecede okumayı uzatan imam) ahengini kendilerince anlaşılmadığını ve tat alamadıklarını söyleyerek alışkanlık ve adetten başka açıklama bulamadığı müzik ve dans türünü yerli halkın huysuzluk ve titizliğine bağlıyor. Hafızada tutulan türkü sayısının ve atma türkülerin (müşâare: karşılıklı şiir söyleme, şiir yarışı) zeka eseri olduğunu söylemekten de geri kalmadıktan sonra Mekteb-i İdadinin gelişimiyle şehirde pek sınırlı kalan şair ve edebiyatçıların gelişeceği umudunu ekliyor (Trabzon Lisesi 1887'te öğrenime başlamış, 1903-4 ders yılında 27 efendiye şehadetname vermişti). Bölgenin doğa güzelliklerinin halkın zeka ve şairlik yeteneği üstünde çok etkisi bulunduğunu açıklayarak sözü tatlıya bağlıyor; doğrusu beğenisini çok açık dile getirişi, göz için kafiye ve liselilere bağladığı umut dışında, sanatın kökenini açıklayış biçimi, sanayileşme beklentisi ve İsviçresiyle bugününden fazla farkı olmayan bir yaklaşım:

Trabzon halkının güzel duygulardan yoksun olduklarını iddia etmek haksızlık olursa da güzel sanatlara rağbet eden kimseler pek azdır. Köy düğünlerinde davul zurna gibi kaba sabâşiler görülür; kemençenin saatlerce devam eden mutarred ahengi gökleri tırmalar. Bazı kimseler rutubetin kötü etkileri sonucu olarak bu taraflarda güzel sesli adamlar bulunmayacağını söylüyorlar. Bu sözün ne dereceye kadar doğru olduğunu anlamak pek kolay değilse de elli binden fazla nüfusu bulunan koca Trabzon şehrinde güzel sesli bir adama tesadüf edilememesi gerçekten şaşılacak şeydir. Sada müziğinin bulunmadığı bir yerde ise saz müziğinin de görülemiyeceği açıktır. Bazı özel törenlerde kemençenin yeknesak ahengine uyup şarkı okuyan bir adamı görüp te Şeyh Sadinin (keyifsiz olduğum zaman canım sıkılır/mızrabın sazdan çıkardığı ses bana ölmüş babamın avazesi gibi nahoştur)* kıtasını anımsamamak elden gelmez.

Gerçi bu adamların zurna ve kemençe ahengine uyarak söyledikleri şarkılardan biz bir şey anlayamadığımız, hatta dinlerken gönül darlığına uğradığımız halde, kendileri pek ziyade tat almaktadırlar ki bu mutarred ahenge saatlerce devam ederler ve devam ettikçe coşarlar. Çevreden bu dayanılmaz nağmeyi işitip toplanan köylüler dans dairesini genişlettikçe genişletirler. Bu ise alışkanlık ve adetten başka bir şey değildir.

Geçim yolunun, zevkin, isteklerin ve medenileşme derecesinin güzellik duyguları üstündeki katkısı pek büyüktür. Köylülerin gövdelerindeki hafiflik, hareketlerindeki çeviklik şarkı biçimlerinde ve dans hareketlerinde dahi gözlenebilir.

Bir köylünün saatlerce ardını arkasını kesmeksizin peşisıra ve son hızla söylediği şarkıları dinleyenlerin nefes darlığı duymaması ve çevik gövdelerini hayret edilecek bir biçimde hareket ettirdiklerini daha oturdukları görülmeden ayağa kalktıklarını seyredenlerin yorulmaması olanaksızdır.

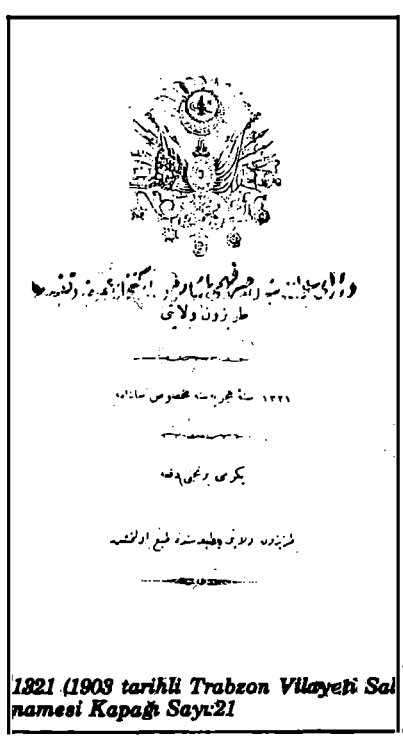

1321 (1903 tarihli Trabzon Vilayeti Salnamesi Kapağı Sayı:21

Huysuzlukları, titizlikleri şarkılarında, dans hareketlerinde böyle kendini gösterir. Köylülerin şarkılarını besteledikleri usul ve şarkılarının ölçü ve ahengi de geçim yollarındaki hareket süratine, yapılarındaki tezliğe uygundur.

Şarkılarının bazılarında kafiyenin işitilmeye ve diğerlerinde de yalnız görüşe ait olması ve bir haylisinde kafiyelerin sağlanmış olması dikkat çekicidir. Aralarında vezinsizlere de tesadüf olunursa da çoğunluğu ölçülü ve hemen hepsi de ikişer beyitlidir.

Bunlar genellikle dört mısradan oluşmuş kıtalardan ibaret ise de bu kıtaların birinci beyitleriyle ikinci beyitleri arasında anlamca bağlılık olmayıp şarkıda anlatılmak istenen amaç ve kavram son iki mısradan ibarettir. İlk iki mısra yalnız sonundakilere kafiye olmak için düzenlenir ki bunların anlamı aranılmış değildir.

Köylüler arasında kullanılan ve bilinen bu şarkıların miktarı binlere varır ki bu da köy ahalisinin düşünce genişliğini gösterir. Bunlar arasında güzel manzumlara, hoş ve ince anlamlara dahi tesadüf olunması köylülerimizin güzellik düşüncesinden yoksun olmadıklarına öğrenme ve düzenleme

ile güzel söz söylemek, edip olabilmek yeteneğine sahip olduklarına kanıttır. Hele bazan iki köylü kemençe ve sazlarıyla karşı karşıya geçerek müşaare ederler ve ezberledikleriyle ötekine üstün gelmek için saatlerce uğraşırlar. Bu sırada bunlardan bazıları doğaçlama sözler de söylerler ki keskin zeka ve düşünce inceliklerine kanıt olacak şey asıl burasıdır.

Köylülerimiz böyle olduğu gibi şehirlerimiz de yetenekten yoksun değildir. Bir zamanlar Trabzon'da yetişmiş şairlerin ve edebiyatçıların halefleri kabul edilebilecek edebiyat inceliğine sahip olanlar şimdi de kayıp olmamışlarsa da sayıları pek sınırlıdır. Fakat bilimler sahibi padişah hazretleri sayesinde Mekteb-i İdadinin yetiştirdiği öğrenciler arasındaki yetenekliler ve şiir ve edebiyattaki yaratılıştan gelen nitelikleri düşüncelerinin eğitimi ve öğretimi ile genişlemekle seyyidler ocağının ışığı yurdumuzun sonsuz geleceği için kesin güven kaynağı olabilir.

Halkımızın yaratılıştan gelen zekası ve şairlik yeteneği üstünde memleketimizin doğal yapısının çok katkısı ve etkisi vardır. Şehirlerimizin, köylerimizin çevresindeki güzel vadilerin, hoş çamlıkların, tatlı akan derelerin, sivrilmiş yükselen sevgili dağların güzel görünüşü ve doğası hep insan düşüncesi üstünde güzellik etkisi yaratacak, şairli duygularını uyandıracak üstünlük nedenlerindendir.

Bu güzel doğa sanayinin kurulmasıyla süslenirse, güzel manzaralarını seyretmek ve görmek için İsviçre'ye seyahat külfeti gereksiz olur. ●

(*) Metnin aslı Farsçadır. Çeviriyi yapan Sayın Selahattin Tuncer'e teşekkür ederim.

YAKARI

Nereye baksam
Nar dökülür belleğime
Ne kadar uzansam
Erişemem Tanrı adlı gönlüme

Büyüyor yurdum aydınlığımda
Avuçlarımda hiçliğin
Yanık ezgisi
Ne kadar yoksulsam
Erişemedim
Dağlar dervişi

Yol uzun
Gün uzun
Ömür doludizgin

M.Özer CİRAVOĞLU

SÖZCÜKLER

sözcükler var
tüyden yeğnik
pespembe
ve incecik

sözcükler var
zavallı
umarsız
ve pul olmuş
uysal ağızlarda

sözcükler var
unutulmuş
yasak koyaklarda

kimisi çıkmaz kolumdan
kimisi yıllar var gelir ardından
çalar kapını geceyarıları kimi sözcükler
kimileri vefasız dostlara benzer
gitti/giderler

Abdülkadir PAKSOY

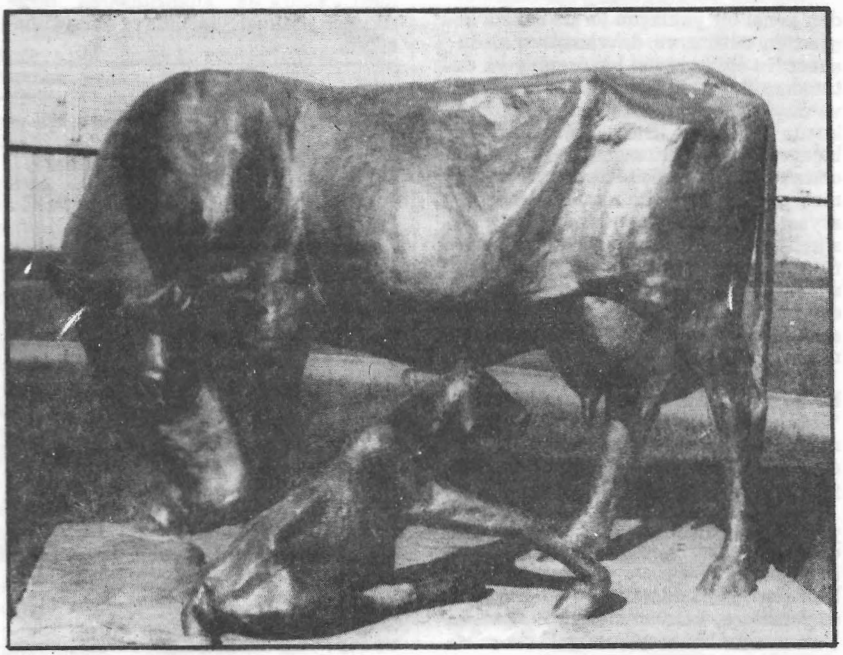

Heykel:Melahat AYDIN

GÜZELLEME

-"Sevgi Yontusu" için-

Trabzon'da bir yontu var
Yeşil yeşil sevgi kokar

Kim düşündü, kim yaptı,
Hey alnından öptüğüm...
Dikilmiş bir yol kavşağına
Yeşil çimen üzre yeşil
Sevgi dağıtıyor gelen geçene

Ne yağ alacağım ne fındık
Ne de gümüş hasır bilezik
Çantama sevgi dolduracağım
Gidebilirsem gelecek sene

Seyredin doya doya
Yolunuz düşerse eğer
Yalnız onu görmek için
Trabzon'a gitmeye değer

Güzelleri görmek bir yana
Özlem gidermek bir yana
Gittikçe büyüyor yüreğimdeki yerin
Sen ey yavrulu "İnek Ana"

Trabzon'da bir yontu var
Ululanmış sevgi kadar

Ömer KAYAOĞLU

BENZER ROMANLAR

Nevzad SUDİ

Özgüsel bir ekin birikiminin oluşmasında, okunan tüm yapıtların az ya da çok bir etkisi olduğunu kabul etmek gerekir. Örneğin bir roman yazarının, "başyapıt" lardan tutun da "roman adına" ne yazılmışsa, yazınsal ve kişisel beğenisi doğrultusunda, ya seçerek ya da gelişigüzel okuduklarından olumlu ya da olumsuz etkilenmemesi olanaksızdır.

Olgusal ve kurgusal yapı bakımından genel bir yaklaşım ya da roman kişilerinin tutum ve davranışlarına, düşünce ve eğilimlerine bir özenme ya da tansıma duymak, okuduklarıyla ruhsal ve duygusal yönden bütünleşmek kuşkusuz ki olasıdır. Dahası, anlatımın ve biçemin duyumsanmasını, etkili bir güç olarak benimsenmesini de doğal karşılamak gerekir. Tüm bu algılamaların yüzeysel olması da beklenemez. Ayrıca bir süre, yeni bir romanın "etki alanı"na girinceye değin, o romanın yaşamsallığını sürdürmesi de yadırganmamalıdır. Ancak bu tür yaklaşımların, salt "beğeni" açısından sözkonusu olabileceğini unutmamak gerekir.

Buraya değin "konuya giriş", yalınç bir biçimde oldu. Ama Burhan Günel'in "Benzer Romanlar" adlı kitabı, konunun oylumunu ve boyutlarını, kişiyi önce şaşmaya, sonra da kaygıya ve ürküye düşürecek bir düzeye ulaştırıyor.

Yıllar öncesini anımsadım. Bu gün yazınımızda belli bir yeri olan bir çok ozanın ve yazarın, ilk yıllarında yabancı akımlardan, yazar ve ozanlardan esinlenmeleri, salt eleştirilere değil ağır suçlamalara, karalamalara yol açmıştı. Yazınımızın bir arayış ve gelişme evresinde olduğu düşünülmeden acımasız saldırılar karşısında kalmışlardı. Özleyin bu utanç duyulacak bir davranış değildi. Bir özenme, tansıma duygusunun değişik bir biçimde ve biçemde dışa yansımasıydı. Ayrıca bir "esinlenme" sözkonusuydu. Oysa bu gün "Edebiyatımızda Tuhaf Şeyler Oluyor"du. Bu "tuhaflık", "Bir Roman"ın tümüyle "içerilmesi", sonra da "sindirilmeden" beceriksizce yeniden "yazılmaya kalkışılması"ydı.

Doğallıkla kendinin olmayanı, nasıl kendinin olduğunu kabul ettirmenin yollarını daha önceden "tezgâhlamak" ve saptamak da gerekiyordu. Bu evrede "yandaşlar" giriyordu devreye. "Renkli basın dergileri"nin birbirlerine el ve bel veren yandaşları. Aktarılırken kendinden kaynaklanan çarpıtmayla bir "değişime" uğrayan roman ve aktarıcısı, ne yazık ki bu bir bölük yandaşın söz birliğiyle, yazarının uyarılarına karşın romanın aslına hiç değinilmeksizin, asıl yazarın çırpınışlarını da görmezlikten gelerek övgülerle "gökler"e çıkarılıyordu.

O halde bu "tuhaflık" karşısında "asıl yazar" Burhan Günel ancak bir belge kitap yazıp yayınlayarak "romanın aslıyla" "benzeri" arasındaki çekinmesizliğe varan benzerlikleri, alıntıları, aktarınaları ayrıntılarına dek vurgulayarak romanın kendisinin olduğunu kanıtlayacaktı. Kanıtlayacaktı demek ne acı. Kendinin olanı kanıtlamaya çalışmak ne denli üzüntü verici bir durum. Öyle bir umarsamazlığa, dahası saygısızlığa varan bir aldırmazlığa ve tutarsızlığa, kişisel ilişkilerle sürdürülen bir "dayanışmaya", "haklılığın" "haksızlığa" dönüştürülmesine karşı bir savaş veriyordu sanki.

Bu yazımın başlığının "Benzer Romanlar Yasa Önünde" olması gerekirdi. Ancak haktanımazlara karşı tek yanlı bir yargılama, hakseverliğe aykırı düşen bir davranış olurdu. Bu nedenle "Benzer Romanlar"ı okumanızı ve kendi değer yargılarınıza göre irdeliyerek değerlendirmenizi, eğer gerek görüyorsanız "asıl roman"la "benzer roman"ı karşılaştırmanızı, "yazınımızda ne gibi tuhaf şeyler olduğunu" şaşırarak öğrenmenizi öneririm. ●

BİR YENİ NARSİS

Yoksa zakkum ağacı mı
O, cehennemin dibinde çıkan bir
ağaçtır
Tomurcukları şeytan başı gibidir.

Dudaklarından yol sora sora
Derine varmak,
Su içmek
Bir dolu elmas içer gibi.

Aşk iledir
Güle gün vurmasındaki aydınlık
Rengine boyanması cânın
Tut ki gözlerinin rengine.

O, yaratmayı bilendir
Yaş ağaçtan size ateş çıkarandır.

Dudaklarından yol sora sora
Gözlerin suların aynası.

Nuran HARİRİ

ANI DEFTERİ

Biraz İstanbul diyorum
dönüp de bakıyor gözlerime

Henüz bitirdiğimiz bir şarkıya
yeniden başlıyor gibi dudakları aralık
rüzgârın oynaştığı saçları darmadağınık
bu temmuz gülünü incitmeden kokluyorum

Gezdiğim bahçelerden güzel
gördüğüm güllerden taze
kadifemsi yapraklarını öpüyorum

Biraz İstanbul diyorum.

Bülent GÜLDAL

AYAKLAR-BAŞLAR

Yükü çoğalır ayakların
Hafifleyince baş/lar
İnce bir sızı
Düşer
Dizlerden tırnaklara
Kara/su

Biteviye oyunları ayakların
Sahnede baş/lar
Biter trajedinin orta bölümü
İner perde
Arka sıralardan yuhalar
Doğru/su

İçer / de / misiniz
Sağ ve salim baş / lar
Bir ki üç dürt
Dürt ki üç dört
Baş/lar yürümeye
Ayaklar
Gelecekten mutlanmanın
Tutku/su

Zekeriya SAKA

SEVGİYİ ARIYORUM

Şükrü BİLGİÇ

Güvercinlerimi seyretmek için çatı katına çıkıyorum. Onlarla selamlaşıyorum. Gökyüzünün mavisinde, morunda, alında, bulutların salkım saçağında, yağmurun yedi renginde, gökkuşağının aydınlık coşkusunda. Bir kanat vurmaları, bir takla atmaları beni hemen onlara ulaştırıyor. Sanki bulutlara birlikte tutunuyoruz. Bir sevgi yolculuğu başlıyor. Beni dilediğimce gökyüzünde gezdiriyorlar.

"Sevgi bu" diye bağırıyorum.

Sonra:

"Uçun" diyorum.

Uçuyorlar. Yüreğim pırt pırt ediyor. Bulutların turuncusunda sevgi yumağına gömülüyorum.

"Yaşaym" diye bağırıyorum.

Bana doğru kanat çırpıyorlar.

"Süzülün" diyorum.

Yağmur gibi, bulut gibi, orman kokusu gibi üzerime üzerime süzülüyorlar. Kurum bağlamış bacalara, tropikal yosunlu kırmızı kiremitlere değecek oluyorlar.

'Takla atın' diyorum içimden.

Takla atıyorlar. Bir daha, bir daha. Gönlümün coşkusu kanatlanıyor. Bu coşkuya gem vuramıyorum. Kapılıp gidiyorum.

"Yükselin" diye bağırıyorum...

"Çabuk yükselin, daha hızlı yükselin. İnsanlar paçalarınıza bez bağlamasın, kanatlarınıza ağırlık takmasın!"

Kanat vurup yükseliyorlar. Mavi gökyüzünü yutup gözden yitiyorlar. Onları kelebek kanatlı bulutların arasında yitirince birden yanlarında oluveriyorum. Bakıyorum kanat kanadayım. Bulutların yedinci katında el ele tutuşuyoruz. Dans ediyoruz. Bulutlar renkten renge girip başka şeylere dönüşüyorlar. Ağaç, çiçek, sevgi, öpücük oluyorlar. Dolanıyoruz birbirimize. Dans ederken elmalı şeker bile yiyoruz.

Sonra yine bir bakıyorum çatı katındayım. Özlüyorum onları.

"Haydi gelin" diyorum.

Bak işte süzülüyorlar bana doğru...

Karşı evin çatısına konuyorlar. Kirli karaya dönüşmüş kiremitlerin sarı yeşil tropikal yosunlarını gagalıyorlar. Yelin dağıttığı tüylerini tarıyorlar. Kanatlanıp karşı çatıya konma isteği bedenimi kaplıyor. "Sevgi bu" diyorum içimden.

Kente gölge vuruyor. Az sonra karanlık olacak. Arkadaşlarım yollarını bulmakta güçlük çekecekler. Telaşlanıyorum. Evinize gidin anlamında el kol hareketleri yapıyorum. Anlamıyorlar.

"Haydi evinize gidin" diye bağırıyorum.

Bana bakıp, düşünüyorlar. Yüreğim küt küt vuruyor. Birlikte havalanıp, evlerine doğru kanat süzüyorlar.

Onları karşı sokakta yaşlı bir amca besliyor. Ama onlar benim arkadaşlarım. Çünkü kimse benim sevdiğim değin sevmiyor onları.

Arada bir güvercinlerime bakmaya gidiyorum desem babam azarlar ve engel olur. Param olmadığı için otobüse de binemiyorum. Yayan ta pazar pazarına dek gidiyorum. Güvercinlerimin tümü orada. Amcalar, teyzeler, abiler, ablalar onları tutup, birer tahta kafesin içine koymuşlar. Satılmalarını bekliyorlar. Onlarla uzun süre konuşuyorum. Oradakiler konuşmalarımı ayırdedemiyor. Alıcıların, satıcıların, meraklıların bağrışmaları, tartışmaları arasında ben güvercinlerimle usul usul konuşuyorum. Kimse bilmiyor. Bazan da anlayıp engel oluyorlar.

"Almayacaksan ne diye elliyorsun?"

"Bozuluyorum ama!"

"Serçe mi sandın lan sen bu kuşları?"

"Bir daha gagasını tutarsan ayağının altına alırım."

Güvercinlerimi sevmemi istemiyorlar. Bir keresinde köse sakallı, soluğu şarap kokan uzun boylu bir amca beni kötü azarladı. Ağladım. Ama onlardan vazgeçemedim.

Her birinin ayrı adı var. Adlarıyla çağırınca geliyorlar. Ne desem onu yapıyorlar.

"Takla at Nar Çiçeği"

Nar çiçeği takla atıyor. Bir daha bir daha. İzleyenler şapkalarını çıkarıp sallıyorlar.

"Süzül Gül Yosunu"

"Süzül Kına Kuşu"

Sanki mavi bulutların içinde duruyorlar. İnsan süzüldüklerinin ayrımına varamıyor.

"Kanat vur Maviş"

"Dikel Navruz Moru"

Kanat vurup, dikeliyorlar Gökyüzünü yutup geri dönüyorlar.

"Yüksel Dostluk"

"Yüksel Sevgi..."

Sevgi ve dostluk yükselip gökyüzünde yitiyorlar...

Ah bir param olsa tüm güvercinlerimi amcalardan, teyzelerden, abilerden, ablalardan satın alır, tahta kafeslerden kurtarırdım. Paçalarına bez bağlamadan, kanatlarına ağırlık takmadan onları gökyüzünün yedi rengine salardım. Gökyüzünü Kına Kuşu, Güz Yosunu, Nar Çiçeği, Sevgi ve Dostluk kaplardı.

Bakın bakın bir sevgi daha kuş olup kanatlandı. Evrene, ufuklara doğru.

ÖLÜMÜN ŞİİRİ

Kaçak günlerin acılarıyla bölüştük sevgiyi
Korkulardan söz etmedik gün doğumlarında
Bir atlının ıslık sesine tutunup
Köprüler deviren hayrat tutkulara inat
Alıp başımızı gittik bir çocuk görüntüsünde.

Karanfil kokuları dağıttık kurşunlanmadan şafak
Bir çizginin ortasında kaldık yan yana
Çöllerin ötesinde devleşirken çocuk dünyamız
Yarının beklentisini sökemedik çıkmazlardan
İkili bir yaşamın şiirini yazdık ölüme.

Döndü AÇIKGÖZ

AYÇA

Ay doğduğunda
Ölüm sana kalır dediler
Bir sevgili suretinde göründü ölüm
Kolları sevda katında

Bir güzelliğim ben şimdi
O cinayet gecesinden kalma
Yaşadım bir çiçek boyu
Ölümün hasret katında

NURULLAH CAN

KİTAPLAR DÜNYASINDAN

Ahmet ÖZER

DİLLERİM LÂL

İlk kitabı GÜNEŞE SARIN BENİ ile eleştirmenlerin, şairlerin dillerinde, hayli zaman güncelde tutulan bir şair olmanın haklı övgüsünü kazanan Haşim Şahin, aradan beş yıl geçtikten sonra, ikinci kitabı DİLLERİM LÂL'ı yayımladı.

İlk kitabı üzerine yazdığım bir yazıda belirttiğim gibi, Haşim Şahin kopup geldiği yörelerde yüreğinin bir yanını bırakmış. Hem de durmadan kanayan bir yara gibi acılarla dolu yanını... Toplumcu gerçekçi bir şairin şiirinde yer almasına inandığım, çağına tanıklık etme, Şahin'de be-

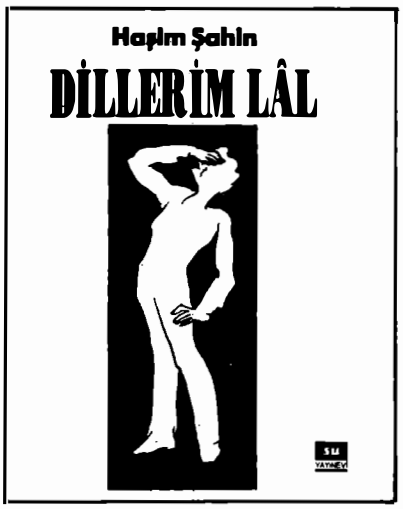

lirgin bir şekilde kendini gösterir. Pek çok şiiri içerisinde dizelere emiştirilen söyleyişlere bakıldığında, yalın söyleyişin şiirsel tadını yakalamış bir şairi görürüz: "Gelsen/barışı emziren isyan olurum/.. Gelsen Yeniden doğmasını bilirim" Halk şiirinin zengin kaynaklarından çağdaş söylemler çıkaran şair'i "beyaz güvercinler doğacak/göğsümdeki karanfilin kanayan yarasından" dizelerinde çağlar boyu yaşanılan acılardan, sevinçler damıtmak istediğini görürüz.

Her ozanın çiçeklere yüklediği güzellikler Şahin'de, bir başka biçimde kendini gösterir: Çiçek açmak, düşüncelerde olduğu sürece en anlamlı tavını bulmuştur artık. Memleketin dört bir yanına ağıtlar, türküler yakan şairlere Şahin de katılır. Ona göre memleket, "yanan yanı"dır. Fıratların, Munzur'un, köpüklü çayların, kır çiçeklerinin, tel örgülerin, Ferhat'ların, Mecnunların, Pir Sultanların yurdudur. Tüm bu görüntüler içinden "Korkma yıkılmam anlattıklarınla/ tarihiyim ben acının/dizeleriyle kendi kimliğini yaşanılanın yanına bırakır. Bir serçenin sabah serinliğinde, pencere önüne bıraktığı çığlıktan göğerdiğini anlatırken, kollarının nice sevdalarla genişlediğini duyumsatır bizlere.

Dillerim Lâl: Bu iki sözcükten neler çıkmaz ki... Ne öyküler, ne romanlar, ne filmler. Çiçeği sulayıp da baharı göremeyenleri, yirmidört saat âşık olanları, çocuklarla soluk almayı şiirine taşıyan şair, dalından koparılan bir çiçek olmasına karşın, sevdanın kanayan koynunda yeni baharlara uyanmanın da inancı içindedir.

Haşim Şahin'i, şair yaratılmanın bilincinde kurduğu şiiriyle selâmlıyoum.

* Dillerim Lâl, şiirler, Su Yayınları, İstanbul, Şubat 1987, 80 sayfa. P.K. 57 Bakırköy/İSTANBUL

GÜNEŞ BATARKEN

Paksoy'un yeni kitabı GÜNEŞ BATARKEN, 38 şiirinin yer aldığı bir yapıt. İlk kitabından bu yana şiir alanında hayli yol alan bir kişi olarak gördüğümüz şairin, bu kitabında yer alan birçok şiirleri kendi yaşantısından kaynaklanıyor. Bunun yanında yaşadığı günlerin karmaşasından yaptığı gözlemler, dünyanın çeşitli yörelerinde insana karşı olan uygulamalar şiirine taşınmış. Yer yer şiirinde insanı şaşırtacak denli ilginç kurgularla baş başa kal nırken, zaman zaman da şiire yük olabilecek sözcüklere ve şiirin manzum öykü boyutlarını zorlayan içeriğine tanık oluruz.

Başlık koymadığı ancak, şiirine bir çeşit bildirge oluşturabilecek ilk şiirinde şunları söyler: **"nokta koymuyorum şiirlerime/yoktur çünkü sona eren hiçbir şey bende/kimi yarım kalmıştır aşkların gibi/kimi gündüz gibidir/her geceden sonra sürmekte/**

Paksoy'un şiiri bir anlamda hep umutlar üzerine kurulmuştur. Yer yer şiirinde, insanın yüreğini karartan olumsuzluklar okura aktarılsa da her şiirini 'mutlu son'lara ulaştırmak için çaba gösterir.

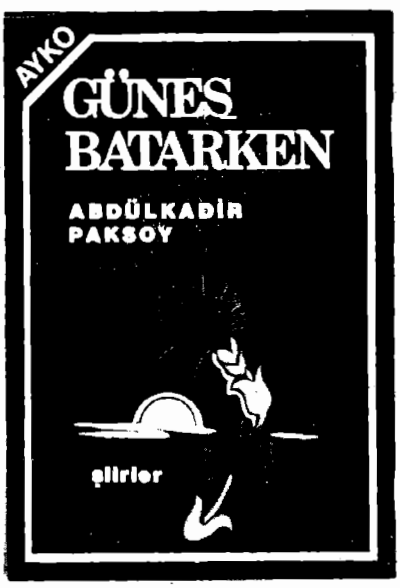

DÖNÜŞ ve KONUK şiirlerini, rçek şiirin tadını duyumsadığımız şiirler olarak görürüz. İstanbul-Kars arasında kurduğu düş köprüsünden turnalarla sevdiklerine selam gönderen şairin kitabının son şiiri KALACAK OLAN adını taşır. **"bir tek şey kalacak senden/zavallı şairim/bir tek şey/ sevginin ham meyvesi ki/hiç olgunlaşmayacak/**

Yaşadığı gerçekler içinden şiirine konular taşıyan Paksoy, şiiri bilen bir şair. Daha uzun yıllar şiirimizin bahçesinde yeni güller dikeceğine inandığım şairin şiirinde az da olsa bir ayıklamanın yapılmayışı, zaman zaman sevdiğimiz bir şiirin büyüsünü dağıtıyor. Paksoy'un yeni şiir kitaplarını okumak dileğiyle..

* Güneş Batarken, şiirler, Ayko Yayınları, Ankara, Eylül 1986, 64 sayfa P.K.10 Karşıyaka/ANKARA

ÖNCE OZANLAR ÇIKTI GURBETE

On yılı aşkın bir zamandır kesintili de olsa yayımını sürdüren DÖNEMEÇ Dergisi yöneticileri, bir dizi şiir kitabını art arda günyüzüne çıkardılar. Bu dizinin bir kitabını (Ahmet Günbaş, Gecenin Neresindesin) önceki sayılarımızda okurlarımıza tanıtmaya çalışmıştık. Bu kez yeni bir kitapla baş başayız: ÖNCE OZANLAR ÇIKTI GURBETE*

Gurbetin insan yaşamından hiç eksiimeyen hüznünü şiir varolalı beri hep içeriğinde taşımıştır. Muslu da şiirine, bu buruk tadı ad olarak koymaktan kaçınmamıştır. Bir yandan gurbete elverirken, diğer yandan da tarihin derinliklerinden getirdiği "insan manzaraları"nı çağlar boyu soframıza nasıl sürüldüğünden örnekler verir. "Karlı Havalarda"ki yalnızlığında, Ferhat gibi sevginin pınarını kazarken, gurbete salınan ozanların kuşların vatansızlığına koşut görünümler taşıdığını sergiler. İnsana karşı, çağlar boyu geliştirilen acılardan ise "herkes kendi ölüsünü/kendi gömüyor/soy kütüğünden/ bir ad daha düşerek" dizeleriyle anlatır.

Muslu, çağından sorumlu olan her şair gibi, şiirine yaşanmış acılardan renkler taşır. Bu renkler ne yazık ki bir çocuğumuzun şiirinde kol gezdiği koyu renklerdir. Acılar, umutsuzluklar, ölümler, yarım kalan sevgiler ve hüzünlerin şiirini yazan şair, yaşadığı süreci "her sabah yeni bir hüzne uyanıyor gün" dizeleriyle özetler. Bütün bu acıların içinde, sevgiyi egemen kılmaya çaba gösteren ozan, "Sevgi Dediğin" şiirinde "sevgi dediğin de/ büyük olmalı/doldurmalı yüreğini insanın" dizeleriyle, güzelin yanına katar yüreğini. "Bir eli zakkumda, diğeri defnede tarihin derinliklerinden günümüze çıkıp gelirken, "şiire vurulacak söz"ünün olmadığını ileri sürer. İnsan bir an düşünüyor: Şair sözünü şiirden başka neye vurur ki?

Şiirinde "acının güncesi" "bedeli ödenmiş aşklar", "günlerin pususu" gibi kendi dışındaki ozanların şiirini belirleyen imgeleri de kendince söylemesi gerektiğini belirtmek isterim. Rahat, yalın, akıcı bir dille şiirini kurmaya çalışan şairi, şiir coğrafyamıza yaptığı katkılarla kutluyorum.

* Önce Ozanlar Çıktı Gurbete, Şiirler, Ahmet Zeki Muslu, Dönemeç Yayınları, 64 sayfa, P.K.41 Konak/İZMİR

DEĞİNİ

ürkek bir ceylan
gibi kiminde
kiminde yiğitcene
yaşadım geçen yılları
ağardı ağarmasına
her yanımda saçlar
şarkılar bile söylüyor
yaşam kırkında başlar

üç çocuk yüzlerce şiir
hep terledi alnım
güzel günlere ulaşsam
onbeşe inecek yaşım
adam ona derim ki
çıkarır ekmeğini taştan
her koşulda gençtir o
hergün sil baştan

emeğe saygı duyacak
hep seveceksin güzeli
yeri gelecek unutma
gül sanacaksın dikeni

İsmail Gençtürk

AHMET ÖZER

gecenin kanayan yerinden

ŞOZAN

AHMET ÖZER'in yeni şiirlerinin yer aldığı 3. kitabı çıktı.

KEREM YAYINLARI
P.K.78 Bahçelievler/ANKARA
İsteme Adresi:P.K.631
TRABZON

AYIN SANAT OLAYLARI/ HABERLER

SERGİ

- Of İlçesi, Uğurlu Köyü Fotoğrafçılık kursu öğrencileri 28 Şubat 1987 tarihinde Of'ta bir sergi açtılar. Halk Eğitim Müdürlüğü salonunda açılan sergi 10 gün süreyle izlendi.
- Ressam Yaşar Bedri Özdemir'in 10. kişisel resim sergisi 3-21 nisan 1987 tarihleri arasında Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde görülebilecek.

TİYATRO

- Virgül Tiyatrosu (Enver Demirkan), Metin Serezli'nin yönettiği "Milyonluk Bebekler" adlı 2 bölümlük güldürüyü 22 mart 1987 akşamı Trabzon Atapark Kültür Merkezi'nde sahneledi.

PANEL

- Mimarlar Odası Trabzon Şubesi, "Orta Mahalle/Akçaabat" konulu bir panel düzenledi. Oturum yönetmenliğini Doç. Dr. Sadi Dilaver'in yaptığı panelde Y.Doç. Dr. Nural Gündüzalp, Y.Doç. Dr. Zerrin Enön, Trabzon Müzesi Müdürü Ayşe Sevim, İl Kültür ve Turizm Müdürü Volkan Canalioğlu ve Mimarlar odası adına Bekir Gerçek katıldılar. Panelde tarihi bir yerleşim olan Orta Mahalle'nin koruma ve kurtarılma sorunları tartışıldı.

YARIŞMA SONUCU

- Trabzon Belediyesi ile Mimarlar Odası Trabzon Şubesi'nin birlikte düzenledikleri "Trabzon Lisesi Güneyinde Park Düzenleme Yarışması" sonuçlandı. Yarışmada ödül kazanan mimarların adları şöyle: Ayhan Usta (KÜ), Lütfi Altun (İTÜ)- Mustafa Çağlar (KÜ), Murat Yılmaz (KÜ).

Of ilçesinde ilk fotoğraf sergisi

KÖYDE FOTOĞRAFÇILIK KURSU

Trabzon'un Of İlçesi, Uğurlu Köyü'nde Halk Eğitim Müdürlüğü desteği ile bir fotoğrafçılık kursu düzenlendi. Karadeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Fotoğrafçılık Kolu'nda iki yıl fotoğrafçılık eğitimi de alan Jeoloji öğrencisi ve kurs öğretmeni Ziya Vural, kursa başlangıçta çeşitli yaşlarda 41 öğrencinin başvurduğunu, sonunda 15 öğrencinin kursu tamamladığını söyledi. Bastıkları 100 kadar fotoğrafı 28 şubat 1987 tarihinde Of ilçesinde sergileyen kurs öğrencileri, Of ve çevre ilçelerdeki fotoğrafhane sahiplerinden hemen iş teklifleri aldıklarını belirttiler. Of'ta ilk kez açılan fotoğraf sergisi 10 gün süreyle izlendi.

kıyı

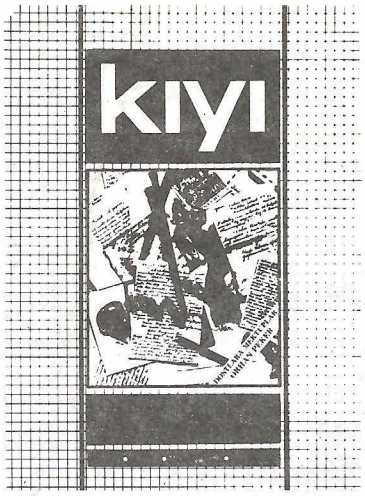
kıyı

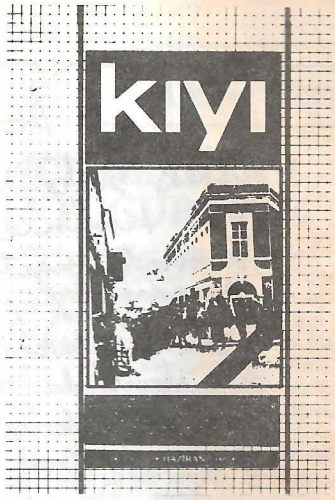
kıyı

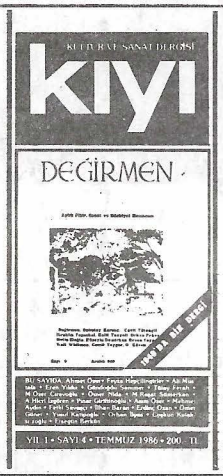
KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ
kıyı
DEĞİRMEN
1969'DA BİZ DERGİ
YIL 1 • SAYI 4 • TEMMUZ 1986 • 200 TL

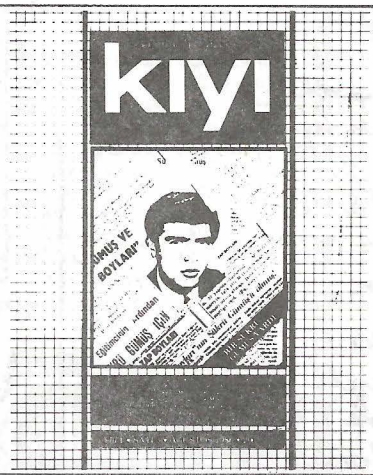
kıyı

kıyı

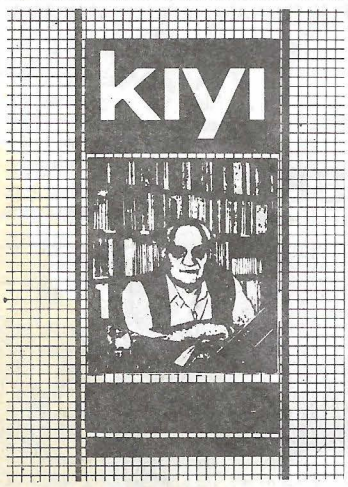
kıyı

kıyı

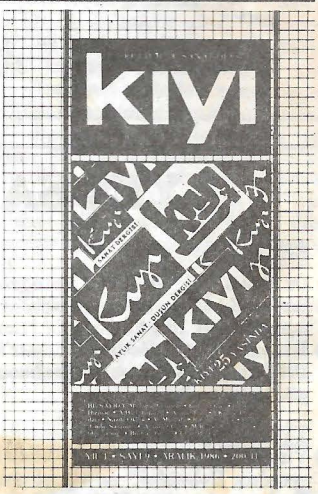
kıyı
kıyı

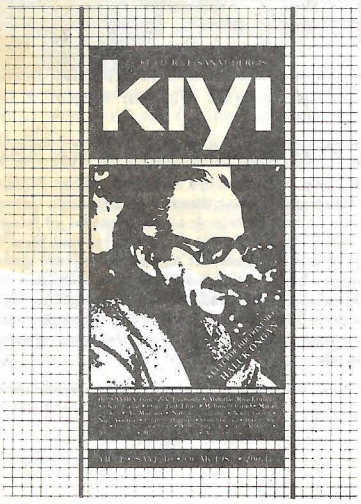
kıyı

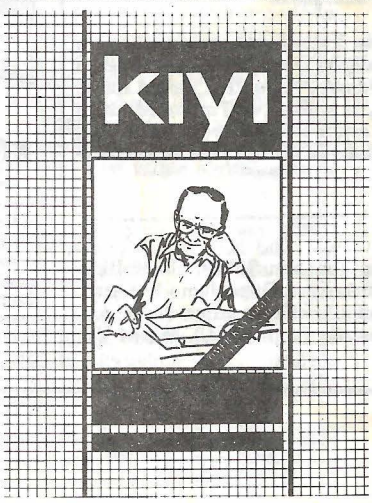
kıyı

kıyı